

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

підготовки **доктора філософії**
з галузі знань **10 Природничі науки**
за спеціальністю **106 Географія**

Силабус курсу
«Сучасні методологічні проблеми суспільної географії»

Обсяг	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Семестр, рік	1 рік
День, час, місце	За розкладом
Викладач (і)	Топчієв Олександр Григорович, доктор географічних наук, професор
Контактний телефон	0482687693
E-mail	laboratorygis@ukr.net
Робоче місце	Кафедра економічної та соціальної географії і туризму
Консультації	Очні консультації: вівторок, 15.00-16.00, четвер, 15.00-16.00

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися наступним чином:

e-mail: laboratorygis@ukr.net

телефон: 0482687693

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні теоретико-методологічні проблеми суспільної географії, загальна теорія і методологія науки, фахові методологічні прийоми і засоби.

Пререквізити курсу:

Дисципліна вводиться після або паралельно із засвоєнням дисциплін "Філософія науки та етика науковця", "Наукова проектна діяльність та інтелектуальна власність", "Історія, концепції та сучасні досягнення науки", "Студії з політичної географії та географічного країнознавства".

Метою курсу є ознайомлення із сучасною методологією науки, сукупністю методологічних засобів науки взагалі та фахового напрямку зокрема, що створюють необхідне методологічне підґрунтя для здійснення фахової науково-дослідницької роботи, її презентації; ознайомлення з головними парадигмами та напрямками досліджень сучасної суспільної географії.

Завдання:

1) ознайомлення із сучасними методологічними концепціями, з основами методології наукового пізнання та з методикою наукових досліджень;

- 2) формування цілісного уявлення про науково-дослідницький процес, забезпеченні освоєння навичок формування і використання усвідомленої методологічної позиції наукового дослідження;
- 3) вдосконаленні вміння пошуку, добору й опрацювання наукової інформації, точного формулювання мети, завдань і висновків дослідження; застосування сучасних методологічних підходів і принципів до формування нового знання в суспільній географії;
- 4) ознайомлення з сучасним концептуально-понятійним апаратом та основними положеннями суспільної географії;
- 5) знайомство з головними парадигмами і концепціями суспільної географії;
- 6) ознайомлення з системою методів суспільної географії, їх класифікацією;
- 7) огляд нових суспільних запитів до географічної науки в умовах становлення державності України та її входження у європейське співтовариство;
- 8) огляд напрямів новітньої наукової революції та участі в ній географії;
- 9) дослідження наукознавчих проблем і прогнозування подальшого розвитку суспільної географії.

Очікувані результати.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен *знати:*

- особливості науки, складові системи науки: наукову картину світу, ідеали і норми наукового дослідження, філософські засади наукового дослідження;
- методологічні особливості пізнання в сучасній науці;
- поняття наукового методу та методології, основні методи наукового дослідження (емпіричні, теоретичні, загальнонаукові); загальнонаукові методологічні принципи та їх зміни протягом розвитку науки, специфіку теорії та методології суспільної географії;
- характеристики відомих методологічних систем, головні сучасні методологічні концепції, застосування сучасних наукових методологічних принципів та концептуальних підходів;
- структуру наукових досліджень, методи емпіричного та теоретичного дослідження та форми наукового знання: поняття факту, ідеї, проблеми, гіпотези і теорії, методи та концептуальні підходи дослідження в суспільній географії;
- передові концепції, методи науково-дослідної та професійної діяльності;
- цільові настанови суспільно-географічних досліджень, базові поняття і категорії суспільної географії;
- основні концепції і наукові розробки суспільної географії;
- тенденції сучасних трансформацій суспільно-географічних досліджень.

вміти:

- розрізняти метод, методологію, методику; усвідомлювати багаторівневість методології науки, різноманітність конкретнонаукових методологій, розуміти норми наукового дослідження як методологічні принципи; використовувати вимоги до наукової теорії як загальнонаукові методологічні принципи;
- користуватися сучасною системою базових понять і термінів суспільної географії;
- презентувати методологічні особливості суспільно-географічних досліджень, методологічні проблеми, які пов'язані зі специфікою суспільної географії; сучасні методології суспільно-географічних досліджень;
- використовувати теоретичні знання та практичні навички для моделювання та прогнозування суспільно-географічних процесів;
- аналізувати головні тенденції змін і трансформацій у методології суспільної географії.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Під час викладання дисципліни будуть використовуватися наступні методи навчання: словесні (лекція, бесіда, дискусія); наочні (ілюстрація, демонстрація Power Point); робота з підручником (самостійна робота студентів), виконання індивідуальних самостійних завдань. Передбачається проведення групових консультацій (1 год. на тиждень згідно з розкладом консультацій).

Перелік тем (загальні блоки)

Змістовий модуль 1. Вихідні теоретико-методологічні положення суспільної географії

Тема 1. Наукова теорія і методологія

Тема 2. Концептуально-понятійний апарат суспільної географії

Тема 3. Предметна область суспільної географії

Тема 4. Територія – фундаментальна і базова категорія географії

Змістовий модуль 2. Головні парадигми і напрями досліджень сучасної суспільної географії

Тема 5. Концепція територіальної організації суспільства

Тема 6. Методологічні принципи і напрями ландшафтних досліджень

Тема 7. Природоохоронна діяльність

Тема 8. Географічне ресурсознавство

Тема 9. Геопланування

Тема 10. Загальногеографічні концепції та парадигми

Рекомендована література:

1. Вступ до фаху: географія і суспільство. Навч. посіб. / І.В. Гукалова, Д.С. Мальчикова. Стереотип. вид. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. – 268 с.
2. Голиков А.П. Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник / А.П. Голиков, Я. Б.Олійник, А. В.Степаненко. – К.: Либідь, 1996. – 316 с.
3. Добронравова І.С. Філософія та методологія науки. Підручник для університетів / І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко. - Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 223 с.
4. Економічна та соціальна географія. Науковий журнал Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/fonds/univmag/poshuk.php3>
5. Жупанський Я. І. Словник термінів і понять з географії / Я. І. Жупанський. – Чернівці: Технодрук, 2006. – 192 с.
6. Національний атлас України / НАН України, Інститут географії, Державна служба геодезії, картографії та кадастру; голов. ред. Л. Г. Руденко; голова ред. кол. Б. Є. Патон. — К. : ДНВП «Картографія», 2007. — 435 с.
7. Немец Л. Н. Устойчивое развитие: социально-географические аспекты (на примере Украины): Монография / Л. Н. Немец. – Х.: Фактор, 2003. – 383 с.
8. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навчальний посібник / М.Д. Пістун – К.: Вища школа, 1996. – 231 с.
9. Топчієв О.Г. Методологічні засади географії: підручник / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова та ін. – Одеса: Одеський національний університет ім.І.І.Мечникова, 2019. – 352 с.
10. Топчієв О.Г. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка землі. Довкілля. [навч.посіб.] / О. Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, В. В. Яворська. - Херсон: Гельветика, 2018. – 348 с.
11. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: навч. посібник / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2001. – 560 с.

12. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посібник / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2009. – 544 с.
13. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632с.
14. Топчієв О.Г. Терміни і поняття в економічній географії. / О. Г. Топчієв. – К.: Радянська школа, 1982. – 163 с.
15. Український географічний журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrgeojournal.org.ua/uk/view-archive>
16. Шаблій О. І. Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 496 с.
17. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 744 с.
18. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : підручник / О. І. Шаблій. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 444 с.

Політика оцінювання

Загальна максимальна кількість балів – 100, в тому числі:

Поточний контроль									Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T6	T7	T8	T9	T10		
10	10	10	5	10	5	5	5	10	30	100

Підсумковий контроль за дисципліною – залік.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: поточні контрольні роботи, підсумковий письмовий контроль здійснюються в аудиторії. У разі відсутності або низького результату всі роботи перескладаються одноразово протягом двох тижнів в день планової консультації. Всі індивідуальні самостійні завдання мають бути здані і захищені не пізніше передостаннього семінарського заняття. У разі порушення термінів здачі і захисту самостійних індивідуальних завдань кількість балів за їх виконання зменшується. Підсумковий контроль здійснюється в аудиторії на передостанньому тижні.

Політика щодо академічної доброчесності: неприпустимі списування; здобувач повинен вільно володіти матеріалом.

Політика щодо відвідування та запізнень: здобувач не повинен пропускати семінарські заняття, про відсутність з поважних причин треба заздалегідь інформувати викладача, запізнення не бажані.

Мобільні пристрої: недопустимо користування мобільним телефоном, планшетом або іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача).

Поведінка в аудиторії: творча, ділова, доброзичлива атмосфера.

Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів складається з самостійного вивчення з певного переліку питань за темами навчального курсу або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота контролюється у вигляді: індивідуального опитування, письмових робіт, тестування, письмових звітів (конспектів). Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення, включені до контрольних заходів.